

Nagy Attila Tibor

A második brit miniszterelnök-jelölti vita

A 2010. április 22-én a Sky News által megrendezett, a hivatalban lévő munkáspárti Gordon Brown miniszterelnök, a konzervatív David Cameron és a liberális demokrata Nick Clegg közötti vitasorozat második fordulója újabb elemekkel bővítette a szavazók tudását a jelöltek programjáról, felkészültségéről, kormányra való alkalmasságukról. A 90 perces műsor első fele külpolitikai, a második fele pedig belpolitikai témákkal foglalkozott. A kérdéseket ezúttal is a közönség soraiból kiválasztott emberek teheték fel, ezzel is biztosítva, hogy a nyolc téma (Európai Unió, terrorizmus, klímaváltozás, a pápa küszöbön álló látogatása, politika iránti bizalom, nyugdíjak, választások utáni lehetséges kormánykoalíció, bevándorlás) közérdeklődésre számot tartó terület legyen.

Az elemzés a vitát tartalmi és kommunikációs szempontból vizsgálja.

Tartalmi kérdések

Különösen David Cameron megszólalásaiból volt érezhető, hogy az 1973-as csatlakozás óta folyamatosan fennáll az országnak az Európai Unióhoz való meglehetősen felemás viszonya.

David Cameron (Konzervatív Párt), Nick Clegg (Liberális Demokraták) és Gordon Brown (Munkáspárt)

Cameron érzékeltette, hogy a realitások természetesen amellet szólnak, hogy az Egyesült Királyság az EU-ban maradjon, de azt már kifogásolta, hogy a lisszaboni szerződéssel túl nagy hatáskört vontak el a hazai parlamenttől a brüsszeli központ javára. Tolmácsolásában az EU egy nagy masszaként jelent meg, amelytől féltetni kell az ország önállóságát. A konzervatívok 2010-es választási programja szellemének megfelelően — adjunk minél több döntési jogot a választópolgároknak — ígértet tett arra, hogy hasonló EU-hoz történő hatáskör-átruházás esetén népszavazást fognak rendezni. Az utolsó TV-vitában a görög válság apropóján egyenesen lelkesedett azon, milyen jól járt az ország, hogy nem csatlakozott az euróhoz.

Nick Clegg liberális demokrata pártelnök ezzel szemben egyértelmű „Európa - pártiság” pozícióját vette fel a vitában, mondván, az Unió közel sem tökéletes, de bizonyos nemzetközi kérdéseket – nemzetközi bűnözés, klímaváltozás – nem oldhat meg az Egyesült Királyság egyedül. Hasonlóan vélekedett Brown is, aki arra hívta fel a figyelmet, hogy a pénzügyi világválság hatásainak enyhítéséhez szükség volt az

európai partnerekkel való együttműködésre, ellenben kételyét fejezte ki, hogy Cameron képes volna hasonló kooperációra.

Magyar szemszögből több érdekes dolgot is felvet a brit konzervatív pártvezető katolicizmushoz való viszonyulása. Cameron nem kértelt: kimondta, hogy örül ugyan a pápa látogatásának, de több dologban – fogamzásgátlás, homoszexualitás – nem ért egyet vele. A Konzervatív Párt a kampányban egyértelművé tette, hogy fontosnak tartja a meleg jogainak tiszteletben tartását, és a hasonló ideológiai mezőben tartózkodó német kereszténydemokrata CDU is kimondta a 2007-es alapprogramjában, hogy biztosítani kell ezen szexuális kisebbség egyenjogúságát. Feltűnő, hogy miközben tehát Nyugaton egyre elfogadottabb a meleg még a konzervatív-jobboldali pártok körében, a mostani magyar kampány semmiféle mondanivalót nem nyújtott a meleg számára, ez (is) a magyar politikának a nyugati trendektől való lemaradására utal. Cameronhoz hasonlóan egyébként Clegg is bírálta a római katolikus egyházat, ebben vélhetően azért sem láttak nagy kockázatot, mert a legmeghatározóbb az anglikán, és nem a római katolikus egyház — Gordon Brown kerülte az egyértelmű véleménynyilvánítást.

Az egész kampányban, és a második TV vitában hangsúlyosan előkerült az állam szerepének egy több, mint kétszáz évre visszanyúló dilemmája, amellyel az újkori polgári demokráciák minduntalan szembesülnek. Most, hogy a válság igen erőteljesen sújtotta az Egyesült Királyságot, az állam bevételei lecsökkentek, ellenben a társadalmi feszültségek (pl. emelkedő munkanélküliség) nőttek, még hangsúlyosabban előkerült az a kérdés, mibe szóljon bele az állam, mire adjon pénzügyi támogatást, mely területekről vonuljon ki. Cameron ebben a TV vitában is egyértelművé tette azt a [konzervatív manifesztóban](#) is leírt tételt, hogy az állam nem feltétlenül a legjobb megoldás a feladatok megoldására, ehelyett minél több döntési jogot kell hagyni a polgároknak (pl. lehetővé kell tenni számukra, hogy kezdeményezzék képviselőik visszahívását az adott választókerületben, csökkenteni kell a munkákat terhelő adókat) és szükséges az állami bürokrácia leépítése is.

Cameron hozzáállása egy tipikus konzervatív attitűd, a munkáspárti Brown a szociális kérdések iránti érzékenységet, az oktatás állami támogatásának fontosságának baloldali felfogását vetette ezzel szembe, a nézők tehát a többpárti demokrácia egyik alapkérdésével is szembesülhettek.

Kommunikációs fogások

A vita megrendezésének már az első elemzésünkben leírt [módszere](#) ezúttal is lehetővé tette, hogy a vita kulturált módon folyjon, ugyanakkor mégis biztosított legyen annak dinamikája. Ezt nagyban szolgálta, hogy megengedték az egyes témakörökön belül, hogy az egy-egy perces monológok után a résztvevők reflektáljanak egymás gondolataira, és utána akár egymás szavába vágva vitatkozzanak egymással. Ez sokkal alkalmasabb a néző figyelmének ébren tartására, mint a nálunk a közszolgálati Tv-ben elterjedt technika, hogy stopperrel mérik a vitázó felek beszédidejét, a felek „felmondják” a rendelkezésre álló idejükben a mondanivalójukat, de a másik fél nem szólhat közbe. A brit miniszterelnök-jelölti vita ellenben lehetővé tette az akár éles vita lefolytatását, mégsem fulladt a kiabálás okozta káoszba, mert a résztvevők mindegyike ügyelt arra, hogy ne tűnjön túl agresszívnek. A nézők – a brit választópolgárok – mégis nyertek, mert a helyenkénti kemény vitában világosabbá váltak az egyes jelöltek közötti véleménykülönbségek, és akár az is, ki érvel ügyesebben.

A továbbiakban az egyes résztvevők vitában való viselkedése kerül elemzésre.

Az első vitából leginkább a munkáspárti **Gordon Brown** került ki sebzetten, mert bár a legnagyobb népszerűségvesztést nem ő szenvedte el, a liberális Nick Clegg várakozásokat felülmúló szereplése azzal fenyegetett, hogy a liberális-demokraták letaszítják a népszerűségi verseny második helyéről a Munkáspártot, és hosszú évtizedek óta először a brit politika meghatározó erőivé válnak. Az első vitában Brown folyamatos védekezésre kényszerült a kétfrontos harcban, Clegg és Cameron

kormányzatot bíráló megjegyzéseire a miniszterelnök a kormány eredményeinek felsorolásával, és statisztikai adatokkal operált. Pedig Brown korábbi meglehetősen szürke kommunikációs teljesítményéhez nem is teljesített gyengén: nem dadogott például, ami pedig eleinte igencsak előfordult vele hivatalba lépése után az alsóházban lévő miniszterelnökhöz intézett kérdések („Prime Minister Question Time”) idején. A kezdeményezés azonban látványosan kicsúszott a kezéből a múltkori vitán, ezt a hibát kellett a második vitában helyrehozni.

Brown az első vitától eltérően a negatív kampányra helyezte a hangsúlyt. Többször is rámutatott arra, hogy ellenfelei alkalmatlanok a kormányzásra. „David Európa – ellenes, Nick Amerika – ellenes, mindketten elszakadtak a valóságtól”, fogalmazott, szembeállítva ezzel azon törekvését, hogy a munkahelyek megmentése érdekében összefog európai partnereivel. A másik két ellenfelét sommásan civakodó gyerekekhez hasonlította, amikor ők egymással is vitatkozni kezdtek. Clegg növekvő népszerűségét látva többször is nekitámadt az iraki háborút támadó liberális pártvezérnek, és az iraki háborút a terrorizmus elleni világméretű harc szélesebb összefüggésébe helyezte, sugallva, hogy ő a felkészült politikus. Az érvelés hátulütője, hogy az iraki háború népszerűtlenné vált a választók körében, így Clegg a maga szempontjából helyesen járt el. Brown Cameront azzal is támadta, hogy kétséges, hogy a konzervatívok megtartanák az egyes nyugdíjasoknak járó kedvezményeket, így az ingyenes gyógyszerfelírást és szemvizsgálatokat. Cameron ezt visszautasította, és szemlátomást kissé idegesen szólította fel Brownt, vonja vissza azoknak a szórólapoknak az állításait, amelyek szerint a konzervatívok eltörölnék a 60 év feletti mozgáskorlátozottaknak járó ingyenes buszjegyeket, amire Brown azt felelte, hogy neki ezekhez a szórólapoknak semmi köze.

A TV-vita utáni [közvélemény-kutatások](#) azt mutatták, hogy Brownnak nem sikerült érdemben növelnie a Munkáspárt népszerűségét, az 27-28%-on maradt, néhány százalékponttal lemaradva az első TV vita előtti állapothoz képest.

Amint azt említettük, az első TV-vita áttörést hozott a liberális-demokraták számára, a korábbi 18-20%-os népszerűségük néhány nap alatt 30 %-ra(!) kúszott fel. Míg az első alkalommal **Nick Clegg**nek sikerült beállnia a „rég két párt régi megoldásait” kritizáló kényelmes pozícióba, ezúttal ellenfelei vették célba őt, s ehhez nem tudott elég jól alkalmazkodni, az ellene irányuló támadásokra több esetben kitérő választ adott, vagy nem volt eléggé átütő erejű a cáfolata. Az is bebizonyosodott, hogy a külpolitikai területen még nem mozog annyira otthonosan, mint a többiek. Amikor azt kifogásolta, hogy a nukleáris rakétarendszerre, az Eurofighter projekre elköltött milliárdokat költötték el, amikor Brown és Cameron egymással összhangban hívta fel arra a figyelmet, hogy az ország védelmi képességének megtartása indokolja ezt – például az iráni fenyegetéssel szemben.

A második TV után megállt a liberális-demokraták népszerűségének növekedése, és nagyjából egy szinten maradt.

A konzervatívok érzékeny veszteségeket szenvedtek az első TV vita után, népszerűségük 39%-ról 33%-ra olvadt, **David Cameron** nem volt képes érvényesíteni az alsóházi vitákban megtapasztalt jó vitakészségét. A konzervatív pártvezető pártja programjának a választók számára jól csengő elemeit helyezte előtérbe a második vitában. Az egyik ilyen elem a képviselők visszahívhatóságának ígérete, a másik pedig a brit társadalmat igencsak foglalkoztató bevándorlás kérdésében tett ígéret, mely szerint korlátozni fogják az Európai Unión kívüli emigrációt. Nick Glegg többször is felszólította Cameront, mondjon konkrét számot, milyen limitet kíván meghatározni – Cameron nem tudott számot mondani, ami kellemetlen is lehetett neki, de annyit elért, hogy a műsor vége felé előkerült kényes téma középpontjába a konzervatívok elképzelése került. Ügyesen érvelt amellet is, hogy ő a brit érdekek hangsúlyosabb képviselőjét kívánja felvállalni, ahogy Merkel német kancellár, vagy Sarkozy francia elnök is teszi saját hazája esetében.

A vita után a konzervatívoknak pár százalékponttal sikerült javítani megítélésükön.

Zárszó

A két TV vita után, bár nem pusztán azok következtében, a korábban lefutottnak hitt, és a konzervatívok nagyarányú győzelmét valószínűsítő választás nyitottá vált, még az is a lehetőségek között szerepelt, hogy a brit választási rendszer a „győztes mindent visz” jellemzője ellenére egyik pártnak sem lesz többsége az alsóházban. Főként a harmadik vitára, mint az utolsó napok legfontosabb kampányeseményére maradt annak eldöntése, lesz-e olyan párt, amelyik egyértelmű felhatalmazást kap a kormányzásra a választóktól.